

50 HISTORISK FRAMSTÄLLNING AF LOGIKENS FÖRHÅLLANDE TILL ÖFRIGA SYSTEMETS DELAR HOS HEGEL.

HUB, JVS handskriftssamling

Föreläsning 1

Meningen att sysselsätta oss med Logiken. Således ställa oss på dess ståndpunkt och vinna en utgångspunkt.

Behöfves ringa erfarenhet för att finna, att människan lekamligen och andligen är rotad i det Objectiva. – Men någon eftertanke visar att Traditionen är inflytelserikare för vetande och handling än det omedelbara förhållandet till Naturen.

10

N. B. Förklaras genom bildningens vigt. Äfven Spekulationen såsom insigt i Tidsandan bildningens makt.

Likväl är förhållandet till Naturen det för människan historiskt första. Hon står icke blott i yttre hänseende i en nödvändig relation till materien, utan i henne äro materie och Ande omedelbart förenade. Frågas: Huru bör man öfverhufvud föreställa sig detta Andens förhållande till Naturen.

20

Härtill svarar Hegel: Anden är Verldsprocessen – absolut beroende på sig – förmedlad endast af sig sjelf – sin egen position.

Detta så strängt att äfven menniskoanden, om han ej vore sin egen position, icke egde någon frihet – lika litet kunde svara för sina handlingar som naturprodukten.

30

Lectio 2.

Sades: Anden är sin egen position – Men om omedelbart Vara = det Tillfälliga. Derföre i sig förmedlad. Sätter sig sjelf ur Omedelbarhet till Förmedlad, d. ä. sätter på en gång Momentet af Omedelbarhet och det Förmedlade, ty det Omedelbara är blott genom öfvergången till det Förmedlade.

N. B. Angrående – Sjelfposition om icke både *causa* och *finis* icke fri.

40

Det Omedelbara, hvarifrån Anden öfvergår = det Gifna = Natur i Anden = Naturen, – hvilken derigenom å andra sidan är position af Anden såsom process. //Jämfrö Encyklopedin § 387.//

Åter det förmedlade? = med frågan hvad gör Anden? – Svaras: Verldshistorien – Bildningen – Vetandet, handlingen. //§ 483.//

Denna process = människan, den individuella subjektiva Anden.

Exempelvis. Vetandet såsom Tanke fortgått från Åskådningen; men hvad denna är, endast = det som varit, det lemnade, det hvarifrån Anden utgått. Likaså i handlingen: beslutet har till innehåll en Drift, som varit det Omedelbara; men blott i den begripna beslutna handlingen har bestämd betydelse – der bakom endast = hvad viljan varit – det lemnade.

50

Detta Bildning öfverhufvud; att individen, nationen, släktet frigör

sig ur Naturens band, producerar sig såsom förnuftig ur sin omedelbarhet.

Detta Natur att individen, nationen, släktet, satt sin natur såsom ett lemnadt Moment, hvilket *är* genom samma process *** det är, det som Anden förutsätter sig Vara, dess förutsatta Vara.

Vi frågade: Hvad producerar Anden? Svaras: Historie.

Lectio 3.

- 10 Men produkten är icke något utom den subjectiva Anden, utan hans eget förnuftiga Väsande, det allmänna förnuftet, det som gör menniskan till hvad hon är, Anden till Ande.

N. B. Det anförda att bildningen alltid är såsom present. Således äfven det förflutna och tillkommande i Verldshistorien har sin betydelse, immanerar, uti det närvarande.

//J(ä)mf(ö)r § 553.//

- 20 Af det anförda: att nemligen den subjektiva Anden såsom process är sjelfva produkten, följer således: att det är denna produkt (såsom sådan den objectiva Anden) hvilken i sjelfva verket äfven utgör den formela processen; den subjektiva Anden, och *** i denna producerar sig sjelf, är Anden såsom Verldsprocess.

N. B. Hufvudsakligt att icke fatta Objectiviteten för sig hvarken såsom produkt eller för sig bestående process, utom Subjektet, utan såsom detta immanent i hvarje nu, i sjelfva verket utgörande både den formela verksamheten och dess innehåll.

- 30 Härigenom är den Omedelbarhet upphäfd, hvilken den subjektiva Anden såsom process är, *det är* såsom förmedlingsakten från det Omedelbara (Naturen) till det Förmedlade (Verldshistorien). Den absoluta Anden är processen / (Anden) / med dess momenter Natur och Ande, förutsättande sig i den förra förmedlande sig till den sednare, men äfven process genom att *redan* förutsätta sig såsom förmedlad. //J(ä)mf(ö)r 554.//

- 40 I denna Andens Identitet med sig är äfven Naturens annorvaro upphäfven. Ty Anden är icke mera det Förmedlade emot Naturen som det Omedelbara, utan är såsom förmedlad sjelfva processen innebär således äfven såsom moment sitt Andra. //N. B. följer *inuti* Vetande//

N. B. Produktens Identitet med processen gör den förra inom sig till ett lemnadt omedelbart och förmedladt – det förflutna – det närvarande – Det förra, likasom Naturen, hvad Anden varit för det förnuftiga Vara (äfven det förflutnas) han är såsom present.

- 50 N. B. 2 Betydelsen häraf för Naturen att äfven denna i sin sanning är för Anden såsom bildning (Naturvetenskap) – d. ä. upphäfven i Anden som produkt. Likaså som handlingen lemnade upphäfven i den förnuftiga handlingen.

N. B. 3. Det Väsentliga dock att Objectiviten i sin Identitet med Subjektet icke är objektiv Ande – utan Absolut och såsom sådan i hvarje Nu i sin Totalitet närvarande i Processen; Om då begripligt är att all historie (in summa) fattad såsom lifvsprodukt är en fortgång ifrån all Natur genom samma skapelse process, som sätter Naturen. –

så finnes äfven detta förhållande i hvarje Nu och hvarje Individ.

//Materialisten lærer: Naturkraften ponerar äfv(«n) Anden.

Idealisten. Anden ponerar Naturen genom att ponera sig sjelf.

D. ä. Anden är = Naturkraften; =//

Men såsom denna absoluta immanens i processens Nu är Anden blott för Vetandet, för sitt eget Vetande. Eller: denna uppfattning af Anden som Absolut är hans egen af sig sjelf.

10

Såsom detta sitt oföränderliga Väsande är Anden den rena Tanken, såsom lefvande Tanke sjelfva den anförda processen.

Sådan i Naturen, i Subjektiva Andens görande och i Bildningen som produkt. Det i alla Identiska hvars Väsande är att *ur* sin omedelbara Identitet med sig fortgå till Absolut Sjelfmedvetande,

4:de Föreläsningen

M(ina) H(errar). – Sednast tvenne punkter ofullständigt framställda.

Den ena: hvilket Andens förhållande till Naturen i Identitet af subjektiv och objektiv Ande af process och produkt.

20

Förhållandet är: att då den den moraliska verldsordningen såsom objektiv Ande fattas vara immanent i subjektet, utgöra processen uti hvarje Nu, så är det denna som producerar sig sjelf ur naturen och är verldsande. – Således båda genomgående men såsom förnuftig och medveten sättande och naturen förutsättande

//Materialisten lærer att Naturkraften producerar själen och världshistorien såsom öfriga alster.

Idealisten att den förnuftiga medvetna Anden är causa sui och förutsätter sig i Naturen, så att denna i hvarje Nu är igenom den förras sjelfposition.//

30

Den andra frågan: Hvarföre såsom Vetande absolut? Handlingen, likasom Naturens produkter i tiden. Men vetandet oberoende af tid, immanent evighet. I handlingen i historien är formen ändlig, men i Vetandet sammanfalla innehåll och Form så att åter Vetandets innehåll är bestämdt veta.

//Repetition 4, 5 Föreläsningen § 3.//

Detta i Tanken evident. Känslan är uppfylld af sitt innehåll men har det icke i bestämd medveten Form. kan ej göra reda för sig sjelf.

40

Föreställningen fantasien sätter objektet utom sig. – Men den Förnuftiga tanken har endast sig sjelf till innehåll. Dess materie äro bestämda tankar begrepp begreppet och innehåll. Ty detta en förnuftig uppfattning att objektets natur helt och hållet utredes i tanken uppfattat såsom man säger att sanning är bådast i argument. Endast så kan det evigas immanens i hvarje Nu vara och vetas.

Derföre är äfven detta med formen identiska innehåll det immanenta i Natur och Ande. Det är Andens vetande om sig både såsom förutsatt och produkt. Utvecklingen af dess Sjelfmedvetande är tillika utvecklingen af förnuftets tankens rena form. i Logiken.

50

Der derföre icke framställning af tankens allmänna former, lagar etc. utan af Tanken såsom lefvande Verldsanden, hvilken genomgår Ande och Natur.

Anmärkning § 3. Att i sjelfva verket icke samma innehåll om det

sinnliga kan sägas: samma åskådningens innehåll uppfattas i dessa former olika.

Men om det öfversinnliga icke. Blott i den abstrakta allmänhet då man talar om Objekt såsom utom det abstrakta Vetandet kan sägas att det Rätta, att den absoluta Anden evigt är densamma. Men hvarken är det Rätta i sina Bestämningar detsamma eller är dess uppfattning likgiltig för Sedligheten. Likaså kan det religiösa Vetandet i alla former vara tillfredställande, men med Vetandets form förändras äfven Objektet.

Bevisas af § 6.

I korthet 7, 8, 9.

§ 11. Om Filosofins betydelse i allmänhet särskildt som Logik Andens absoluta Väsande.

//6:te Föreläsningen//

§ 19. Om Logiken
+ 20. ff. N. B. till 20 Tillägg sid 63.
i synnerhet § 24, 25.

//Början i det föregående 1:o huru filosof såsom form förhåller sig till sitt innehåll – samt 2:o att han är ett vetande om tidsandan.//

N. B. § 19. Denna förklaring och bekräftelse i det följande hafva vi redan tagit i öfverskådande. Den absoluta Ideen d. ä. = Andens absoluta Idee. Men denna är Verldsanden, hvilken såsom producerar sig sjelf och derigenom förutsätter naturen såsom sitt eget omedelbara Vara. Uppfattad eller sig uppfattande i Vetandets rena form, d. ä. i den Vetandets bestämda form som tillika är innehåll är Ideen den rena Tanken, »i Tänkandets abstrakta Element».

Såsom sådan genomgående så väl Andens omedelbara Vara Naturen som det förmedlade produkten Verldshistorien och sjelfva processen, hvarmed produkten i hvarje nu sammanfaller.

//N. B. detta redan i 13. om Tanken såsom Andens Väsande.//

7:de Föreläsningen. Examination

8:de Föreläsningen.

40 Från Andens ståndpunkt Idee = Andens Idee såsom ren tanke uppfattad i den form som är Andens sanna innehåll.

Derföre Ideen Identitet af Subjekt och Objekt.

Men Anden = Verldsprocess; derföre Ideen = Identitet af Begrepp (Idealt) och Realitet Objektivitet öfverhufvud.

Närmast detta: Begrepp = Tanken såsom tänkandets process och Objektiviteten såsom Verldshistorien genomgående förnuft. –

50 Ty objectiviteten: Mekanism, Kemism missledande? – Förnuftet såsom objektivt, objektiv verldsprocess. //N. B. I denna äfven det i Naturen förnuftiga innehållet.//

Derföre Slutledningen öfvergår till Objektet – och det realiserade ändamålet såsom i hvarje Nu present till Subjektet.

Åter Begreppet såsom lefvande Tanke är Sjelfposition. – Förutsätter sig sjelft såsom det omedelbara – Varandet och är dess Negation Väsendet, det förmedlade – ehuru i sjelfva verket det Negerande genom Negationen sättes, poneras, och Väsendet därför är Varandets grund – så att detta är Varandet såsom det Existerande sin Negations Negation = Begreppet.

//N. B. Hufvudsak: Begreppet är omedelbart = d. ä. ett vara som icke motsvarar Begreppet.//

Men allt detta är Verldprocessen i den Absoluta form, som tillika är dess innehåll. Därföre Spekulationens A & O. En början, som intet förutsätter än sig sjelf, Tanken såsom form. 10

8:de Lektion

Att Tänkande betraktelse förutsätter Tanken – Scepticismen kan ej jäfva denna. – N. B. a priori.

Men blott att Tanken är icke hvad?

Antingen början sålunda att Tanke såsom Actus, Begreppet förutsätter sitt eget Vara. Eller som är detsamma att för vår betraktelse Tankens Vara förutsättes. 20

Men emedan att är blott vara öfverhufvud.

Således Begreppet förutsätter Varandet öfverhufvud.

Att förutsättningen äfven position bevisas genom fortgången. 30

§ 86. – Zusats l. slutet. Således det utsägliga försvunna Nichts. 87.

Öfvergång till Bestämning.

11:te Lektionen repetering

9:de Lektionen lärt till § 91.

10 Lektionen till § 99.

12:te Lektionen i Förbigående § 94 – Att Qualitetens Bestämning blir oändlig progress utan att bestämma. § 95 att hvarje Bestämning före Negationen förutsätter sig såsom ursprungligen bestämd = Fürsichseyn ||N. B. / Att denna ursprungliga Bestämndhet är såsom process i all den Negativa Bestämningens vexling, såsom dess Negation. Negation af Negation – detta *Qualitetens sanning*|| 40

Så all Bestämning sammanfaller – Negativa Bestämningen likgiltig; och Varandet likgiltighet för Bestämningen = detta dess Bestämndhet.

Såsom sådant Varande = Quantitet – uttrycker likgiltigheten med förutsatt bestämd Qualitet; men i sanning är sjelfva Qualiteten såsom blott likgiltig quantitativ. 50

Continuerlig emedan fortgående Negation af det Qualitativa varandet. Discret i hvarje moment.

Men Continuum såsom Enhet discret – Discretion såsom ***

Continuum quantitativ i hvarje punkt genomgående.

Såsom Enhet af dessa momenter = bestämdt Quantum.

N. B. Gränsen = { / att Continuiteten såsom discret är begränsad – Talet / att Discretion i hvarj nu Enhet continuum – Antal. /

Talet är Cardinale = extensivt, Ordinale = intensivt.

Identiteten gör talet i sig bestämdt och likväl bestämdt genom att begränsas af utesluta andra tal. Så Oändlighet.

10

Men Oändligheten äfven oändligt stort eller litet d. ä. Quantum

Resultat att hvarje tal Quantitativt förhållande. N. B. Exponenten det Qualitativa medv af Quantitetens yttre och likgiltiga förhållande. //N. B. 2 Att äfven Quantiteten ifrån oändliga processen återgår till en immanent bestämdhet detta dess Für sich seyn *sann* kvalitet. D. ä. ett bestående qualitativt moment under den likgiltiga qualitativa vexlingen.

20

Derföre äfven geometriskt förhållande såsom förhållande mellan Ting af samma art.||

I Måttet såsom omedelbar enhet af Qualitet och Quantitet bör det fasthållas: att Qualiteten är likgiltig för visst Quantum och likväl är ett bestämt Quantum. I denna sednare punkt Enheten.

Det Omätliga är die schlechte Unendlichkeit på denna Ståndpunkt. Det är måttet såsom begränsadt af yttre mått. Men åter förutsatt för dessa likasom i Für sich seyn – och detta Väsendet. – – 7

30

13:de Lection

Varandets Bestämningar utmärka öfverhufvud, huru med omedelbara Vetandet, Vetandet om det Sinnliga är beskaffadt.

Derföre uttalas den omedelbara Tankens natur öfverhufvud.

Omedelbart är i Vetandet emedan Tanken här icke är medveten såsom sådan; ehuru äfven vetandet om det sinnliga måste vara Tänkande, och uttalas i bestämda Tankar.

Nu Resultatet af utvecklingen i kort öfversigt.

40

1:o Det bestämda Varandet är omedelbart Qualitativt. Men denna Bestämning ger ej Bestämhet. Den upphäfver sig sjelf blir likgiltig Bestämning, och en annan Bestämhet måste här ligga till grund. Detta Vara med likgiltig Bestämhet är Quantitet.

//N. B. Ursprungliga Bestämheten får ej fattas för sig, utan såsom varande med den likgiltiga, upphäfvna Qualiteten.//

Exempel. Att A är en bestämd färg detta afgjort – d. v. s. att den utesluter alla andra. Men denna Serie, således A:s Bestämhet oändlig. Jag säger A har likväl en Qualitativ Bestämhet och Seriens vexling är likgiltig quantitativ, d. ä. A är Qualitativt vara genom att vara Quantitativa oändliga nyanser. Genom dessa bestämmas A.

50

2:o Quantiteten ger också ingen Bestämhet. Säs bestämt quantum är det tal. Men hvad är 3? = 3 *** Enhet. Men hvad är 1? 1/3 af 3 eller 2 ggr 1/2 o. s. v. i oändlighet. Här finnes ingen Bestämhet förrän jag säger 1 = en qualitativ Något, 2 = en Qualitativ Något o. s. v.

Detta i kategorier sålunda: Quant(um) är = Quantitativt förhållande; d. ä. en best(ämd) Exponent i hvilken Quanta oändlig(ig) kunna variera, endast förhållandet icke rubbas. Vi skulle kunna säga oändliga grader, nyanser af samma Qualitet.

Men der finnes såled(es) en punkt för det Qualitativas Bestämmdhet gen(om) det Quantitativa. Denna punkt har den ursprungliga Bestämmdheten = *Måttet*. Här sökes denna punkt. Det är gifvet att Quantitativ Bestämning går öfver i Qualitativ; Men Bestämmdhet finnes icke emedan gränsen har oändlig delbarhet = är omätligt liten = äfven omätligt stor; ty Bestämningen ger en oändlighet af Negationer utåt. Således äfven här Bestämningen obestämd, upphäfven. Och den ursprungliga Bestämningen Väsentet emed(an) Var(andet)s Bestämninga(r) uttömda.

Så är icke blott det omedelbara Vetandet ett menadt utan äfven dess Objekt, det sinnliga är denna vexling – ändligheten sås(om) oändlig.

Derföre dess kategorier uttala detta.

Återblick till § 84.

Väsentet § 112. *I allm. oredigt.*

||14:de Lection.||

Sedan väsentet sås(om) Grund. § 121, 122 Reflexion i sig.

N. B. Existensen:

Existensen = att Grunden är Reflexion i ett annat, gör äfven denna till en af Existens(en)s Bestämningar. Das scheinen; att alla hafva sin Grund i alla.

Tinget = Reflexion i sig sås(om) immanent Grund.

Phænomenet = Tingets sig upphäfvande såsom vexlande form för materien, och dennas såsom blott i vex(ande) former bestående.

Innehåll – sås(om) totalitet af former hänförd på sig.

Form såsom innehåll hänförd till innehåll.

Samma existens i dubbla former

det Hela – Del

Kraft – Yttring

Det Inre – Yttre.

Verkligheten = Formen såsom best(ämd) Innehåll – sås(om) verklig,

1:o Väsentet omedelbart det väsendtliga = tänkta.

2:o Men detta i förhållande till det sinnliga, oväsentliga.

3:o Så att i sjelfva verket tvenne tänkta med betydelsen att det ena i det andra har sin Grund = Existensen – verld af former.

1:o Men emedan formen försvinnande Phænomen.

2:o Det Bestående processen.

15:de Lection.

Lofvade att genom hänför(ande) af Väsentets Kategorier på det vetande vi kalla Reflexion söka förklara dem.

1:o Reflexionen är öfverhufvud ett jmförande af Objekter för att finna deras likhet och olikhet. (Abstr(akt) Identitet och åtskilnad).

2:o Hvad sålunda uppfattas såsom det i de olika företeelserna identiska

och allmänna, det anses för det i dessa väsendtliga hvaremot olikheterna det oväsendtliga.

N. B. Här gör således tanken såsom Allmänbegreppet sig sjelf till Existensens grund, med förkastande af det blott sinnliga Vetandet.

a) Fattas nu likväl det Allmänna såsom omdelbart närvarande i det sinnliga, så är detta Grunden såsom Existens. Existensen är så en tillvaro beroende af en mångfald vilkor och grunder, hvilkas sammanträffande utgör det Existerandes Tillvaro. Men denna Grund blir för Reflexionen det Allmänna såsom en genom olika sinnliga varseblifningar bestämbar märkbar Existens, hvilken som sådan kan för sig uppfattas – under det att den äfven kan antaga andra former för sin tillvaro, på annat sätt för sinnena märkbar.

b) Men insigten deri att denna Allmänhet alltid blir menad (i Tinget – i Materierna) – ger först medvetande om densamma såsom ett blott tänkt innehåll i den vexlande formen, således om det tänkta såsom Tingens väsende, som blott manifesterar sig »scheint» visar sig i oväsendtliga vexlande former.

Anm.

20 Men Reflexionen tillägger: detta Allmänna är blott tanke. Fastän det säges vara det Väsendtliga blir ännu det Existerande der utom. Det förra är blott den Allmänna lagen: att det Existerande i Allmänhet sålunda uppträder. Men Tingen, Objektet, är i sjelfva verket ett Väsendtligt menar Reflexionen till hvars Begripande tanken aldrig hinner – utan denna är blott Abstraction.

3:0 Inse vi nu detta att äfven Tingen såsom manifestation, det Yttre, äro Tankens Bestämningar – att Objektet utom Tanken är inom tanken, att äfven det Yttre är ett Inre och tvärtom så är detta öfvergång till uppfattning af Verkligheten såsom tankens verklighet, i hvilken 30 sjelfva det Bestämnda formen såsom process, såsom sig utvecklande är det allmänna.

Då hafva vi 1:0 Öfvergång till Existensen

i 2:0 till Phænomenet.

3:0 till Verkligheten.

N. B. Att i denna process äfven Subjectet utgår.

N. B. Tanken såsom Substans är förnuftet såsom denna process. Men förnuftet är tänkande förnuft Substansens manifestation bestämning, är Bestämningens sig Upphåfvande, sjelfständiga utveckling. Begreppet denna identiska process = Tanken såsom det Allmänna hvilken i Bestämningen är immanent, så att dess utgående i denna är Bestämningens öfvergång i det Allmänna. Detta Begrepp Enskildheten.

51 *F. G. AFZELIUS – J. V. SNELLMAN 20.II 1843*
HUB, JVS handskriftssamling

Upsala d. 20 Februari 1843.

50

Högtärade Vän!

Efter en mång- och långårig tystnad tager jag mig friheten uppsöka Dig med några knapphändiga men vänskapliga rader. Den yttre och närmaste anledningen härtill är visserligen inneliggande bref, som helt